Ashirboev Samixon

O'ZBEK DIALEKTOLOGIYASI

5141100 - O'zbek tili va adabiyoti ta'lim
yo'nalishi talabalari uchun

TOSHKENT - 2011

KBK 81.12(5 O'zb) 7
UO'K: 119.5.3.

ISBN 978-9943-381-05-6

Ashirboyev Samixon. O'ZBEK DIALEKTOLOGIYASI // darslik // T.: «NAVRO'Z» nashriyoti, 2016. – 152 b.

Ashirboyev Samixon

O'ZBEK DIALEKTOLOGIYASI

"NAVRO'Z" nashriyoti
Nashriyot litsenziyasi № AI 170. 23.12.2009 y.
100000, Toshkent sh. A. Temur 19.

Adadi 1000 nusxa. Hajmi 9,5 b/t.
"Times New Roman" garniturasi. Format 60x84 $^{1}/_{16}$
Nizomiy nomidagi TDPU bosmaxonasida nashr qilindi.
Toshkent sh., Yusuf Xos Hojib 103.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

Ashirboev Samixon

O'ZBEK DIALEKTOLOGIYASI

5141100 – O'zbek tili va adabiyoti ta'lim yo'nalishi talabalari uchun

TOSHKENT-2011

I bo'lim

Kirish

O'zbek dialektologiyasi o'zbek shevalarini o'rganadigan fandir. Dialektologiya so'zi grek tilidan olingan bo'lib, shevalar, dialektlar va lahjalar to'grisidagi bilim degan ma'noni bildiradi. O'zbek dialektologiyasi o'zbek shevalarining fonetik, leksik va grammatik xususiyatlarini, uning shakllanish va tarqalishi chegaralarini o'rganadi.

Shevalar har bir milliy tilning asosini tashkil etadi hamda u milliy-ma'naviy qadriyatimiz hisoblanadi. Shuning uchun ham uni asrab-avaylash, qadrlash zarur. Bu haqda yurtboshimiz **I.A Karimov**ning: ***"Jamiiki ezgu fazilatlar inson qalbiga, avvalo, ona allasi, ona tilining betakror jozibasi bilan singadi. Ona tili – bu millatning ruhidir"*** [1] - degan so'zlarini eslash o'rinlidir.

O'zbeklar hozirgi O'zbekiston Respublikasi, Markaziy Osiyo mamlakatlarida, Afg'oniston, Turkiya, Saudiya Arabistoni, Avstraliya, Xitoy Uyg'uristonida, qisman Mongoliyada va boshqa mamlakatlarda istiqomat qiladilar. Albatta, ularning tili o'zbek tili bo'lsa-da, o'ziga xos mahalliy xususiyatlarga ega. O'zbek shevalari o'zbek tilining mahalliy ko'rinishlari bo'lib, uni o'rganish fan uchun nazariy ahamiyat kasb etsa, bo'lajak til va adabiyot o'qituvchisi uchun amaliy ahamiyatga molikdir. Bu fanni o'rganishdan maqsad o'zbek shevalarining eng muhim xususiyatlari – fonetik, leksik, morfologik va qisman sintaktik xususiyatlari haqida talabalarga to'la ma'lumot berishdir. Bu esa quyidagi vazifalarni keltirib chiqaradi:

- talabalarga o'zbek dialektologiyasi bo'yicha tayanch bilimlarni berish va shu asosda tayanch tushunchalar to'g'risida tasavvur hosil qilish;
- o'zbek shevalarining fonetik, leksik va grammatik qurilishi haqida ma'lumot berish;
- shevalarni o'rganish metodlari to'g'risida tushuncha berish hamda sheva vakillaridan ma'lum bir sheva xususiyatlarini yozib olish malakasini hosil qilishdir

Mavzu: **O'zbek dialektologiyasining predmeti, maqsad va vazifalari.**

Reja:

1. Sheva, dialekt va lahja tushunchalari.
2. O'zbek tilining murakkab dialektal tarkibi.

[1]Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.- Toshkent: "Ma'naviyat", 2008,63-bet.

[1]Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.- Toshkent: "Ma'naviyat", 2008,63-bet.

«O'zbek dialektologiyasi» bo'yicha tayyorlangan ushbu metodik qo'llanma pedagogika oliy ta'lim muassasalarining o'zbek tili va adabitoti bakalavriat yo'nalishi talabalari uchun mo'ljallangan.

Taqrizchilar: **T.Enazarov**, filologiya fanlari doktori (O'zMU)
S.Muhamedova, filologiya fanlari doktori (TDPU)

Muharrir: **M.Rahmatov**

Qo'llanma Nizomiy nomidagi TDPU Ilmiy Kengashining 2011 yil 31 martdagi yig'ilishi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

Nizomiy nomidagi TDPU

118 - buyurtma. 500 nusxa. Hajmi 5 b.t.
2011 yil 18 aprelda bosishga ruxsat etildi.
Nizomiy nomidagi TDPU Rizografida
nashr qilindi.